

МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра загальної та військової хірургії

«Затверджую»

В.о. ректора ОНМедУ,

д. мед. н., професор

Р.С. Вастьянов

ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Бойова травма живота з ушкодженням товстої кишки
(назва навчальної дисципліни)

підготовки: **докторів філософії на III освітньо-науковому рівні**
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань: **22 «Охорона здоров'я»**
(шифр та назва галузі знань)

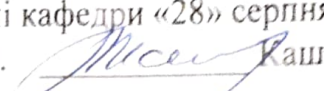
спеціальності: **222 Медицина:**
(код та найменування спеціальності)

Розробник: Квасневський Євген Анатолійович, асистент
кафедри загальної та військової хірургії ОНМедУ

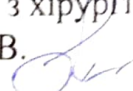
Одеса
20 20

Вступ

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Бойова травма живота з ушкодженням товстої кишки» складена на підставі освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії зі спеціальності 222 «Медицина» ОНМедУ, затвердженою Вченою Радою ОНМедУ від 04.06.2020 року (протокол № 4).

Програму обговорено на засіданні кафедри «28» серпня 2020 р. (прот. № 1).
Завідувач кафедри, д.мед.н. проф. Каштал'ян М.А.

Програму ухвалено на засіданні предметно-циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін «28» серпня 2020 р. (прот. № 1).

Голова предметної циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін,
Завідувач кафедри, д.мед.н., профю Міщенко В.В.

Програму затверджено на засіданні Центральної координаційно-методичної Ради ОНМедУ від «16» 09 2020 р. (прот. № 1).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма вибіркової навчальної дисципліни стосується хірургічної тактики бойової травми живота з ушкодженням товстої кишки, механізму їх виникнення, проявам та попередженню ускладнень.

Програма вибіркової навчальної дисципліни визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

Вибіркова навчальна дисципліна «Бойова травма живота з ушкодженням товстої кишки» складається з 4 кредитів ЄКТС (120 годин): у кожному кредиті по 15 аудиторних годин та 15 годин для самостійної роботи; усього 60 аудиторних годин та 60 годин для самостійної роботи.

Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Бойова травма живота з ушкодженням товстої кишки» присвячена проблемі хірургічного лікування бойової травми живота з ушкодженням товстої кишки на етапах медичної евакуації системи медичного забезпечення військ.

Міждисциплінарні зв'язки: базуються на вивченні здобувачами нормальної та патологічної клінічної анатомії, гістології, загальної та клінічної патологічної фізіології, мікробіології, вірусології та імунології, фармакології, пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії, інфекційних хвороб, сімейної медицини, внутрішньої медицини, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формувати уміння застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

Мета та завдання вибіркової навчальної дисципліни «Бойова травма живота з ушкодженням товстої кишки»

1.1 Метою вибіркової навчальної дисципліни є підготовка фахівців, які є здатними компетентно розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницької інноваційної діяльності при плануванні та виконанні власних досліджень та підготовки докторів філософії до якісного виконання функціональних обов'язків, пов'язаних з раціональним вибором хірургічної тактики з ушкодженням товстої кишки, що має зменшити частоту або попереджати ускладнення та летальність поранених.

1.2 Основними завданнями вибіркової навчальної дисципліни є:

- 1) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо клініко-нозологічної структури бойової травми товстої кишки у поранених з урахуванням особливостей надання хірургічної допомоги під час проведення антитерористичної операції на сході України
- 2) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань відносно дії сучасної вогнепальної зброї на ультраструктурні зміни в товстій кишці та інших внутрішніх органах черевної порожнини.
- 3) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо методики оцінки тяжкості стану та оптимізувати обсяг і послідовність діагностичних заходів у поранених в залежності від тяжкості і характеру бойової травми товстої кишки.
- 4) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо хірургічної тактики і технології контролю ушкоджень (damage control surgery – DCS) у поранених з бойовою травмою товстої кишки на етапах медичної евакуації.
- 5) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо технології спеціалізованого лікування ускладнень і провести аналіз ефективності надання хірургічної допомоги пораненим з бойовою травмою товстої кишки.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти).

Згідно з вимогами освітньо-наукових програм спеціальностей, дисципліна забезпечує набуття аспірантами компетентностей:

- *інтегральна:*

Здатність розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку та інноваційну діяльність в галузі медицини та хірургії

- *загальні (ЗК): ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7*

ЗК1. Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.

ЗК2. Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК3. Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- ЗК4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.
- ЗК5. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.
- ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК7. Вміння планувати та управляти часом.

- спеціальні (фахові, предметні, СК): СК1, СК2, СК3, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10

- СК1. Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини та фармації майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної та фармацевтичної освіти.
- СК2. Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези у сфері медицини та фармації.
- СК3. Здатність розробляти та управляти науковими проектами у сфері медицини та фармації.
- СК4. Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини та фармації відповідно до цілей та завдань наукового проекту.
- СК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.
- СК6. Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.
- СК7. Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.
- СК8. Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я.
- СК9. Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.
- СК10. Організовувати та реалізовувати педагогічну діяльність у вищій медичній освіті, керувати науково-педагогічним (науковим) колективом.

Результати навчання (ПРН): ПРН1, ПРН2, ПРН3, ПРН4, ПРН5, ПРН6, ПРН7, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН11, ПРН12, ПРН13, ПРН14, ПРН15, ПРН16, ПРН17

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

- ПРН1. Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.
- ПРН2. Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема.
- ПРН3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.
- ПРН4. Виявляти невирішені проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення
- ПРН5. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.

- ПРН6. Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.
- ПРН7. Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі медицини та фармації.
- ПРН8. Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.
- ПРН9. Винаходити нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини.
- ПРН10. Використовувати результати наукових досліджень в медичній та фармацевтичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.
- ПРН11. Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.
- ПРН12. Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.
- ПРН13. Управляти роботою колективу студентів, колег, міждисциплінарної команди.
- ПРН14. Організовувати навчання учасників освітнього процесу при виконанні наукової та освітньої діяльності та впливати на їх соціальний розвиток.
- ПРН15. Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення.
- ПРН16. Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися наукової етики.
- ПРН17. Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

Результати навчання для дисципліни.

Аспірант (здобувач) має знати:

- визначати клініко-нозологічну структуру бойової травми товстої кишки, закономірності її зміни в залежності від термінів і рівня надання медичної допомоги
- встановлювати патоморфологічні характеристики ушкоджень порожнинних органів за допомогою моделювання вогнепальних поранень на розробленому «торакоабдомінальному балістичному імітаторі»
- визначення перфузійного індексу

Аспірант (здобувач) має вміти:

- користуватись схемою діагностичних заходів в залежності від тяжкості стану поранених з бойовою травмою товстої кишки
- проводити медичне сортування поранених та виділяти нетяжку, тяжку і вкрай тяжку бойову травму товстої кишки для визначення хірургічної тактики на етапах медичної евакуації.
- визначати макро- і мікроскопічні наслідки ушкодження при застосуванні вогнепальної зброї з різною кінетичною енергією.
- застосовувати тактику контролю ушкоджень (DCS) для досягнення місцевого

гемостазу і деkontамінації у поранених з бойовою травмою товстої кишки .

Травма живота з ушкодженням товстої кишки»

Травма живота з ушкодженням товстої кишки»						
Назва змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма			Заочна форма		
	Усього	У тому числі		Усього	У тому числі	
Прак.		Самост. робота	Прак.		Самост. робота	
Змістовий модуль №1. Історичний нарис розвитку воєнно-польової хірургії. Організація та зміст хірургічної допомоги пораненим. Бойова хірургічна травма живота. Загальна характеристика. Анатомо-фізіологічні особливості бойової травми живота. Класифікація травм. Діагностика травм живота. Особливості клінічної картини при пораненнях і травмах органів живота.						
Історичний нарис розвитку воєнно-польової хірургії. Організація та зміст хірургічної допомоги пораненим. Становлення та розвиток військової медицини в Україні. Військова хірургія в незалежній Україні	12	8	4	12	8	4
Бойова хірургічна травма живота. Загальна характеристика. Обсяг і зміст медичної допомоги на етапах медичної евакуації	8	4	4	8	4	4
Анатомо-фізіологічні особливості бойової травми живота. Класифікація травм. Рівні медичного забезпечення. Медична евакуація	10	4	6	10	4	6
Діагностика травм живота. Особливості клінічної картини при пораненнях і травмах органів живота. Балістична і морфологічна характеристика вогнепальної рани	16	8	8	16	8	8
Особливості клінічної картини при пораненнях і травмах органів живота. Загальні принципи хірургічного лікування при пораненнях і травмах живота. Травма кінцівок	12	8	4	12	8	4
Змістовий модуль №2. Оцінка тяжкості поранень і травм. Тактика 'damage control surgery' при бойовій хірургічній травмі. Загальні принципи хірургічного лікування при пораненнях і травмах живота. Хірургія ушкоджень паренхімних органів. Загальні принципи хірургічного лікування при пораненнях порожнистих органів. Ускладнення поранень і травм живота.						

Оцінка тяжкості поранень і травм Вибухова травма. Травматична хвороба. Етіологія та патогенез травматичної хвороби. Сучасні підходи до лікування травматичної хвороби.	10	2	8	10	2	8
Тактика 'damage control surgery' при бойовій хірургічній травмі. Травма таза	6	2	4	6	2	4
Загальні принципи хірургічного лікування при пораненнях і травмах живота. Травматичний шок. Особливості клінічного перебігу травматичного шоку при травмах різної локалізації. Профілактика та лікування травматичного шоку	8	4	4	8	4	4
Хірургія ушкоджень паренхімних органів. Функціональні та анатомічні шкали оцінки тяжкості ушкоджень.	10	8	2	10	8	2
Загальні принципи хірургічного лікування при пораненнях порожнистих органів. Травма сечостатевої системи. Травма кінцівок	10	2	8	10	2	8
Ускладнення поранень і травм живота. Рани м'яких тканин Комбінована травма	10	2	8	10	2	8
Контроль практичних навичок та теоретичних знань.	4	4		4	4	
Залікове заняття. Підсумковий контроль засвоєння дисципліни.	4	4		4		
Разом:	120	60	60	120	60	60

**3. Теми семінарських занять вибіркової навчальної дисципліни
«Бойова травма живота з ушкодженням товстої кишки»**

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	<i>Історичний нарис розвитку воєнно-польової хірургії.</i>	4
2.	<i>Організація та зміст хірургічної допомоги пораненим</i>	4
3.	<i>Бойова хірургічна травма живота. Загальна характеристика Класифікація травм.</i>	4
4.	<i>Анатомо-фізіологічні особливості бойової травми живота.</i>	2
5.	<i>Діагностика травм живота.</i>	4
6.	<i>Особливості клінічної картини при пораненнях і травмах органів живота</i>	4
7.	<i>Загальні принципи хірургічного лікування при пораненнях і травмах живота</i>	4
8.	<i>Хірургія ушкоджень паренхімних органів</i>	2
9.	<i>Оцінка тяжкості поранень і травм</i>	2
10.	<i>Тактика 'damage control surgery' при бойовій хірургічній травмі.</i>	2
11.	<i>Загальні принципи хірургічного лікування при пораненнях і травмах живота.</i>	4
12.	<i>Загальні принципи хірургії ушкоджень паренхімних органів</i>	2
13.	<i>Хірургія ушкоджень печінки. селезінки</i>	2
14.	<i>Хірургія ушкоджень підшлункової залози, нирки, магістральних судин</i>	2
15.	<i>Загальні принципи хірургічного лікування при пораненнях порожнистих органів.</i>	2
16.	<i>Хірургія ушкоджень шлунку, дванадцятипалої кишки</i>	2
17.	<i>Хірургія ушкоджень тонкої кишки</i>	2
18.	<i>Хірургія ушкоджень товстої кишки</i>	2
19.	<i>Ускладнення поранень і травм живота.</i>	2
20.	Контроль практичних навичок та теоретичних знань.	4
21.	Залікове заняття. Підсумковий контроль засвоєння дисципліни.	4
	Разом	60

4. Теми самостійних робіт вибіркової навчальної дисципліни «Бойова травма живота з ушкодженням товстої кишки»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Становлення та розвиток військової медицини в Україні Військова хірургія в незалежній Україні	4
2.	Обсяг і зміст медичної допомоги на етапах медичної евакуації	4
3.	Рівні медичного забезпечення. Медична евакуація	6
4.	Балістична і морфологічна характеристика вогнепальної рани	8
5.	Вибухова травма	4
6.	Травматична хвороба. Етіологія та патогенез травматичної хвороби. Сучасні підходи до лікування травматичної хвороби.	6
7.	Травматичний шок. Особливості клінічного перебігу травматичного шоку при травмах різної локалізації. Профілактика та лікування травматичного шоку	4
8.	Функціональні та анатомічні шкали оцінки тяжкості ушкоджень	2
9.	Травма таза	4
10.	Травма сечостатевої системи	4
11.	Травма кінцівок	4
12.	Рани м'яких тканин	4
13.	Комбінована травма	6
	Разом	60

5. Методи навчання

Викладання вибіркової навчальної дисципліни «Бойова травма живота» на практичних заняттях забезпечується методичними розробками для кожного практичного заняття, наочними засобами навчання для кожного заняття (презентації, відеолекції), інформаційним ресурсом кафедри, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Самостійна робота при вивченні вибіркової навчальної дисципліни забезпечується методичними розробками з самостійної роботи, наочними засобами навчання (відеолекції, презентації), інформаційним ресурсом кафедри, тематикою самостійних робіт, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Підсумковий контроль не проводиться, вивчення дисципліни завершується заліком на останньому практичному занятті.

6. Форми оцінювання:

- тести вхідного та заключного контролю рівня знань за темою практичного заняття;
- усна відповідь на питання за матеріалом поточної теми;
- розв'язання типових і нетипових клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок;
- підсумковий залік.

7. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточний контроль. Оцінювання успішності вивчення тем дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною шкалою. Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою.

Підсумковий контроль. Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримують аспіранти (пошукувачи), які не мають пропусків лекцій і практичних занять або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

8. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Білий В. Я. Жаховський В. О., Лівінський В. Г. Місце та роль Воєнно-медичної доктрини України у формуванні системи медичного забезпечення військ і цивільного населення у воєнний час. Наука і оборона. 2015; 1: 9–14.
2. Заруцький Я. Л., Білий В. Я. Воєнно-польова хірургія / за ред. Я. Л. Заруцького, В. Я. Білого. – К. : Фенікс, 2018. – С. 24–27.
3. Заруцький Я. Л., Білий В. Я. Воєнно-польова хірургія / за ред. Заруцького Я. Л., Білого В. Я. – К. : Фенікс, 2018. – С. 45 –52.
4. Заруцький Я. Л., Білий В. Я. Воєнно-польова хірургія / за ред. Заруцького Я. Л., Білого В. Я. – К. : Фенікс, 2018. – С. 369–376.
5. Заруцький Я. Л., Білий В. Я. Воєнно-польова хірургія / за ред. Заруцького Я. Л., Білого В. Я. – К. : Фенікс, 2018. – С. 390–392.
6. Назарова Е. О., Карпов С. М., Апагуни А. Э., Вышлова И. А. Современный взгляд на патогенетические механизмы травматической болезни при политравме (обзор литературы) Вестник новых медицинских технологий, электронный журнал. 2018; 1: – С. 126–130.
7. Тимчасова настанова з медичної евакуації поранених і хворих у Збройних Силах України на особливий період. за ред. генерал-майора медичної служби Верби А. В., полковника медичної служби Хорошуна Е. М. – К. : УВМА, 2016. – 60 с.
8. Квасневський Є.А. Автореферат кандидатської роботи «Хірургічна тактика при бойовій травмі товстої кишки» Київ.2020
9. Очерки хирургии боевой травмы живота / В.Я. Белый, Я.Л. Заруцкий. – К: «МП Леся»,2016.-212с.

Допоміжна

1. Хоменко І. П., Гержик К. П. Особливості хірургічного доступу під час проведення ендовідеохірургічних операцій у поранених з бойовою травмою органів грудної та черевної порожнини // Проблеми військової охорони здоров'я // Вип. 51, Київ, 2019. – С. 248.
2. Трут'як І. Р., Гаїда І. В. Особливості сучасної бойової хірургічної травми. Праці НГШ Мед. науки 2015. Т. 151. – С. 109–116.
3. Самохвалов И. М. Сокращенное ультразвуковое исследование в хирургии поврежденного живота: методика и возможности клинического применения. Воен.-мед. журн. 2014. Т. 335. № 4. – С. 30–36.
4. Ременок Е. В. Закрита травма живота / Е. В. Ременок // Шпитальна хірургія. Журнал імені Л. Я. Ковальчука. – 2020. – № 2. – С. 80–83.
5. Мурадян К. Р. Результати впровадження інтервенційної сонографії в діагностику та хірургічне лікування обмежених гнійно-деструктивних ускладнень бойової травми живота. Проблеми військової охорони здоров'я. 2019. Вип. 51. – С. 167–173.

10. Інформаційні ресурси

1. Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 16 листопада 2019 року – 15 лютого 2020 року // https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/29thReportUkraine_UA.
2. Наказ МОЗ України No 297 від 02.04.2010 «Стандарти та клінічні протоколи надання медичної допомоги зі спеціальності «хірургія».
3. Протоколи невідкладної допомоги при гострих отруєннях ШМД: Додаток до наказу МОЗ від 15 січня 2014 року No 34.
4. Протоколи надання невідкладної допомоги при анафілактичному шоці. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 30 грудня 2015 року No 91.